

REAGOVANJE Poluistine su najopasnije (Ne)ima raja bez rodnog kraja... /

Oslobođenje, 23.12.2006. g.

31 December 2006

G. Nihad Spahaliæ, generalni direktor kompanije Intrade èija firma „kæerka“ Intrade – energija treba da dobije koncesiju (nije je još dobila kako u navedenom èlanku piše) za izgradnju HE na gornjem toku Neretve postaje veliki struènjak i ekspert za energiju, ekologiju i turizam. U tom svom monologu evo veæ u dva nastavka izlaže (Pogledi / Oslobođenje) neistine i poluistine gdje se nešto kaže ali svjesno „zaboravi“ i drugi dio èinjenice jer mu ne ide u prilog. S neistinama je lako, za imalo umna èovjeka nije potreban demanti i komentar. Jer prièajuaæi svoju (ne)istinu g. Spahaliæ, između ostalog, kaže: - „oni koji su èuli šta projekat donosi složno su za izgradnju brana“ – (pitanje je samo od koga i šta su èuli naši građani); - „ako ove elektrane ne napravimo, svi skupa, budale smo“ – (ne znamo da li smo baš svi budale ili vjerovatnije pametni); - „odgovorno tvrdim kada se završe poslovi i svijet ugleda tri jezera tek æe turizam procvjetati“ – (ovo nije samo laž veæ i drskost, jer razvijati turizam na visokooscilirajuæim akumulacijama (ne jezerima – to je uvreda za prirodne tvorevine) koje æe iskljuèivo u funkciji proizvodnje vršne energije, ne samo sezonski nego i dnevno oscilirati po više metara, nije moguæe); Da li je g. Spahaliæ, ako je putovao prema Mostaru, vidio èamce, kupaèe, plaže ili nešto što lièi na rekreaciju i turizam na akumulacijama ispod Jablanice mada su to akumulacije sa malim oscilacijama? O obeæanim desetina kilometera modernih saobraæajnica u funkciji pridobijanja saglasnosti mještana Glavatièeva i Bjelimiaèi dovoljno je samo reæi da da je predviðena suma za puteve u Studiji izvodljivosti upitna i za sve puteve koji se trebaju izmjestiti, puteve do lokacija brana i radilišne puteve. Toliko o neistinama. Izreèene poluistine o tome šta su Zeleni – Neretva rekli u kampanji protiv brana zaslužuju više pažnje i odgovore. Žaoka upuæena prema Zeleni – Neretva da su obmanuli javnost tvrdnjom da su sve evropske rijeke nepregraðene su èisto podmetanje. Mi smo u ovih devet godina borbe za štitu gornjeg toka Neretve od izgradnje visokih brana govorili i pisali iskljuèivo jezikom argumenata. Ne može se sakriti èinjenica (to smo i napisali) da je razvijeni svijet intenzivno pregraðivao svoje rijeke velikim i malim branama u razne svrhe pa i za proizvodnju struje, ali da je taj proces praktièno završen 70 - ih godina prošlog stoljeæa. Uèešæe hidroenergije u ukupnoj proizvodnji elektriène energije rapidno opada jer sve rijeke da se bentovima zauzdaju ne mogu riješiti stalno rastuæe potrebe èovjeèanstva za energijom. Zato mnoge razvijene zemlje ne mogu prežaliti za uništenim rijekama – među njima i Italijani koji tridesetih godina prošlog stoljeæa pregradiše na više mjesta Soèu od Gorice do Malkafonea (Soèa donjim tokom teèe kroz Italiju). Danas im struja iz pregraðene Soèe uèestvuje u regiji tek neznatnim procentima u ukupnoj potrošnji. A upravo su stanovnici te regije brojno najzastupljeniji kao turisti u gornjem toku Soèe. E baš u informacijama o Soèi g. Spahaliæ je obilat u kazivanju poluistina i podmetanju kukavièijeg jajeta prema Zeleni – Neretva. Mi stalno govorimo o gornjem tku Neretve (srednji je davno izgubljen) i kompariramo ga sa gornjim tokom Soèe. Gornji tok Soèe štiti Zakon o zaštiti Soèe koji je davno sprijeèio EP Slovenije da i taj dio rijeke pregradi branama. Na srednjem toku su poodavno napravljene tri brane ne tako velike i relativno malih akumulacija. Napravljene su nedavno još dvije elektrane, ali to su disperzivne bez novih brana i novih akumulacija. Najuzvodnija brana za HE Doblar napravljena je davne 1939. g. i ona je od izvora Soèe udaljena 71,5 km. Iznad, na rijeci Soèi nema brana. I na Neretvi sa Ramom napravljeno je pet daleko veæih brana. Sa akumulacijama koje su nemjervljivo veæe od onih na Soèi. I dok je u karakteristikama HE na Soèi jedna od zakonskih (ne tehnièkih) zadatah velièina dozvoljena oscilacija akumulacija (cca do 2 m) kod nas se Ramsko i Jablanièko jezero bukvalno pune i prazne svake godine. A takva je namjena i planiranih akumulacija u gornjem toku Neretve. Takvi su propisi „u skladu sa visokim evropskim standardima zaštite okoliša“ u BiH i Evropi. Poluistina g. Spahaliæa je i o izgraðenih devetnaest mini elektrana na pritokama Soèe. Polovina istine je da su mini elektrane zaista izgraðene, neke èak 1909. g. Druga polovina istine je da je integritet pritoka saèuvan, da su to uglavnom elektrane male snage kako se bitno ne bi narušio okoliš, te da su u skladu sa zaštitom okoliša pa se skoro ne primjete. Najveæa od njih MHE Zadlašèica je u osnovnoj funkciji snabdijevanja pitkom vodom cijelog podruèja Tolmina i Mosta na Soèi. I kod nas je krenuo proces izgradnje mini elektrana. Samo u opæini Konjic date su koncesije za izgradnju 30 MHE na pritokama Neretve. Mada Zeleni – Neretva nisu protiv MHE prva iskustva izgraðenih (Fojnica) i onih koje se grade (Trešanica) govori da neæe slijediti slovenaèko iskustvo o uklapanju MHE u okoliš i zaštitu vodotoka. Sakriveni dio istine je èinjenica da su Soške elektrane (preduzeæe koje gazduje HE na Soèi i pritokama kao dio holdinga EP Slovenije) kao dio kompenzacije (odštete) izgradile i opremile moderno ribogojilište i mrijestilište autohtone soške pastmke po najsavremenijim metodama (DNA – genetska selekcija) kao dio projekta poribljavanja i razvoja turizma u gornjem toku Soèe. Sljedeæa poluistina g. Spahaliæa je da se na Soèi gradi pumpna (reverzibilna) elektrana. Da, upravo su poèeli radovi na izgradnji pumpne / èrpane (ÈHE) elektrane Avèe. Drugi dio istine u poluistini je: - ÈHE Avèe se gradi u srednjem toku Soèe koristeæi veæ izgraðenu branu i postojeæu akumulaciju (bazen Ajba – HE Plave); - neuporedivo je manjih dimenzija od planirane RHE Bjelimiaèi u gornjem toku Neretve; - nalazi se u prostornom planu Slovenije; - figuriše u energetske strategiji Slovenije kao potreba slovenaèke privrede; - gradi je i gazdovaæe njome Soške elektrane (EP Slovenije) koja æe trošiti svoju noænu struju po niskim cijenama i od nje za svoje potrebe praviti deficitarnu, vršnu struju; Znaèi, osnovna „zaboravljena èinjenica“ u poluistinama koje nam plasira g. Spahaliæ je da su izgraðene elektrane na Soèi slovenaèke i da su u funkciji snabdijevanja slovenaèkih potrošaèa. Èije bi bile planirane elektrane na gornjem toku Neretve, e pa o tome g. Spahaliæ šuti! Jer ipak ųrtvovati visoku prirodnu vrijednost kakva je gornji tok Neretve (bude li ne daj Bože neophodno) za svoje potrebe ili za potrebe nekog drugog složiæete se nije isto.